

ЕТНІКА В СУЧАСНОМУ ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ УКРАЇНИ: КОНЦЕПЦІЇ, НАПРЯМИ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-500-9-31>

НЕОЕТНІКА: СУЧАСНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ТРАДИЦІЙНИХ СИМВОЛІВ В УКРАЇНСЬКОМУ МИСТЕЦТВІ

Григоришин Д. С.

студент II курсу напрямку

*Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

У сучасному українському мистецтві можна спостерігати не просто моду на етнічні мотиви, а свідомий і глибокий процес культурної самоідентифікації та переосмислення спадщини. В умовах глобалізації та геополітичних викликів, які стоять перед Україною, звернення до коріння / традиції стає не лише трендом, а й потребою. Адже, як слушно зазначає Р. Шеретюк: «невід'ємною ланкою творення національної ідентичності є така компонента як мистецтво, що виступає одним із вагомих інструментів становлення самосвідомості індивіда, засобом його самоутвердження у світі» [1, с. 240]. Саме у цьому контексті явище неоетніки виступає не мимовільним відтворенням фольклору, а глибоким діалогом між поколіннями, у якому традиційні символи не лише зберігаються, але й активно переосмислюються, набуваючи нових сенсів і функцій. «Базуючись на багатовіковій культурній спадщині, митці знаходять для себе оновлені змісти й вираження національних традицій у візуальних формах» [2, с. 97], створюючи таким чином живу традицію, що здатна відповідати на виклики сьогодення й формувати міцний фундамент для майбутнього.

Неоетніка виростає на перетині кількох культурних пластів: фольклорної пам'яті, авангардної експериментальності та глобальних арт-трендів. У цій точці злиття традиційні орнаменти, міфологічні образи й ритуальні практики переосмислюються та трансформуються, вивільняючись зі стану застиглого артефакту й перетворюючись на активні знаки соціального діалогу. Ці трансформації особливо помітні у сучасних візуальних практиках, зокрема в міському просторі. Міські стінописи, де геометрія традиційного орнаменту поєднується з графікою стріт-арту, часто під впливом авангардних технік та глобальних естетичних тенденцій, стають «маяками» локальної ідентичності. Кожен

мурал – це не просто декоративний елемент, а коментар до спільних травм та надій, закодований у візуальних шарах.

Ще однією яскравою платформою для рефлексії над національною ідентичністю в контексті неоетніки є українська мода. Незалежні бренди (Gunia Project, ETNODIM) активно працюють з цією темою, випускаючи колекції, у яких традиційні силуети, елементи крою та символіка вишивки переосмислюються та адаптуються під виклики сучасності: від кліматичних змін та динаміки урбаністичного життя до питань гендерної політики. Такі речі несуть не стільки утилітарну функцію «одягу», скільки стають формою невербального маніфесту: через мову текстилю відбувається переговори з минулим та активне визначення власного «я» в глобальному культурному контексті.

Не менш потужно неоетнічні процеси проявляються у музичній сфері. Етноеклектронні проекти, такі як Onuka, DakhaBrakha та Go_A, звертаються до автентичних звукових архівів, але переозвучують їх через сучасні студійні технології та інноваційні перформативні коди. Трансформація традиційних мелодій у сучасні електронні ритми свідчить про свідому спробу «звучати українською» у світі глобального саундскейпу та знайти шлях до сучасної аудиторії як в Україні, так і за кордоном.

Ключовою ідеєю, що пояснює ці трансформаційні процеси у неоетніці, є концепція постфольклору. Вона суттєво відрізняється від традиційного підходу до збереження спадщини. Якщо «класичний» фольклор відображав дійсність дедуктивно, де загальне було головним, то «логіка постфольклору працює в зворотному, індуктивному напрямку: фрагменти мозаїчної дійсності складаються в картину світу, і тут стає важливішою конкретика» [3, с.19]. В умовах інформаційної переважаності сучасності, завданням постфольклору стає «художньо освітити деталі й наповнити актуальним змістом» [3, с. 20] елементи традиції, пов'язуючи їх із безліччю фрагментів сучасної дійсності. У цьому процесі старі жанри не зникають повністю, але розкладаються та слугують основою, а на їхніх уламках виростають нові «жанри-гібриди». Це стає можливим, зокрема, завдяки технологіям: «завдяки змішаному функціонуванню слова, звуку, образу, анімації відбулося зміщення жанрів постфольклорних творів» [3, с. 23], що народжує нові форми – від візуалізації народних сюжетів у кліпах до інтерактивних перформативних інсталяцій. Тут важливо зберегти архетипічне «ядро», але дати йому свободу розвиватися, реагувати на процеси урбанізації, діджиталізації та геополітичного тиску.

Завдяки такій активній роботі з традицією, яка відбувається в рамках неоетніки, особливо в кризові періоди, переосмислені традиційні образи діють як «соціальні анкери»: вони сприяють консолідації спільноти, посилюють відчуття захищеності та історичного зв'язку поколінь. Але справжній імпульс для розвитку та сталого існування неоетніки дає не лише споглядання цих образів, а їхня активна й системна інтеграція в

щоденне життя – на рівні міської інфраструктури, освіти, урядових культурних програм та громадських ініціатив. Лише за умов, коли неостетнічні практики проникають у різні соціальні простори – від віртуальних платформ до державних мистецьких резиденцій – вони зможуть стати справжньою культурною парадигмою, а не одноразовим трендом.

Література:

1. Шеретюк Р. Феномен українського мистецтва в контексті формування національної ідентичності. *Традиції та новітні технології у розвитку сучасного мистецтва*. 2021. № 7. С. 240–244. URL: <https://conf.artka.ck.ua/art/issue/view/14/artka-2021>
2. Дяченко, А. Аналіз представлення національної ідентичності й культурної спадщини в образотворчих мистецтвах країн Балтії та України. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. № 65. С. 97–103. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/65-1-15>
3. Денисюк Ж.Д. Постфольклор як предмет гуманітарних досліджень: до постановки питання. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2016. № 2. С. 19–23.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-500-9-32>

ВІДОБРАЖЕННЯ ЕТНІЧНИХ МОТИВІВ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ТАТУЮВАННІ

Малишева Л. Є.

*студентка I курсу магістратури факультету технології та дизайну
Український державний університет імені Михайла Драгоманова*

Дерман Л. М.

*кандидат філософських наук, доцент,
завідувач кафедри дизайну*

*Український державний університет імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

У контексті сучасних соціокультурних, політичних, історичних процесів в Україні спостерігається помітне зростання інтересу до національної ідентичності. Ця тенденція знаходить своє відображення в різних сферах мистецтва, зокрема й у мистецтві татуювання, яке часто розглядається не лише як спосіб самовираження, а й як потужний інструмент трансляції культурних кодів. Татуювання, як форма образотворчого мистецтва, стає унікальним способом переосмислення та актуалізації традиційних символів і орнаментів.